

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre..... 16 kor.
 Negyedévre..... 4 „
 Helyben háshoz hordva:
 Egész évre..... 20 kor.
 Negyedévre..... 5 „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre..... 24 kor.
 Negyedévre..... 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A milliók ára.

Nem sokszor állott a magyar nemzet olyan válságos idők s olyan nagy fontosságú elhatározások előtt, mint áll ma.

Aldozatokat követelnek tőlünk. Bosznia és Hercegovina bekebelezése, a hadsereg fejlesztése, az új hadihajók mind pénzt sok pénzt igényelnek. Milliókat, melyeknek egy része már előre elkölthetett, a melyeket többé visszavenni nem lehet. Naiv ember volna, aki azt képzelné, hogy ezeket a milliókat akkor fizetjük ki, ha akarjuk. Forma szerint nincs meg még hozzá a beleegyezésünk, hanem azért bizony csak kivették már a milliók egy részét a zsebünkől, a másik részével is úgy vagyunk, mintha már kifizettük volna. Csak az a kérdés, hogy ma vagy holnap adjuk-e beleegyezésünket a pénzünk elköltségéhez; mert hogy bele kell egyeznünk és hogy bele fogunk egyezni, az feltétlenül bizonyos.

Csak a vak nem látja ezt a képét a jövőnek. Ne áltassuk hát magunkat holmi hamis álomképekkel; nem vagyunk olyan erősek, hogy megtagadhassuk a fizetést. Olyan gazdagok sem vagyunk, hogy azt a sok-sok milliót minden megrázkódtatás nélkül ki tudnók dobni, csupa passzióból. Legyünk tehát legalább olyan okosak,

hogy a rossz játékhoz jó képet vágva, józanul ítéljünk a dolog felől s csináljunk egy kis számítást.

A ki hiába kidobálja a pénzét az ablakon, azt a közönséges életben egyszerűen gondnokság alá helyezik, mint javithatlan pazarlót. Józan ember akkor ad ki pénzt, a mikor megfelelő értéket kap helyette.

Hát mi ugyan micsoda értéket kapunk a milliókért?

Ötvenöt milliót kell fizetni a töröknek Boszniaért való lemondása fejében s más száz millióba került a hadsereg készletbe helyezése a szerb hetvenkedések idején. Ebből a másfélszáz millióból több mint egyharmadrészt nekünk kell kiizzadnunk, nekünk magyaroknak, akiknek lovagias és lojális viselkedése akadályozta meg a háborút s tette lehetővé a két Balkán tartomány sima bekebelezését. Ezekért a milliókért nem kapunk semmit. Bosznia nézve fenntartjuk a szent korona jogát elméletben s a két tartományban még jobban meg fogja magát fészkelni az osztrák gyakorlatilag. Az embernek önkéntelenül Galicia és Lodomeria, valamint Dalmácia jut eszébe, a melyek szintén a magyar szent korona jogán vétettek vissza s aztán Ausztriához csatoltattak. Legjobb esetben valami kö-

zösbirtoklás, újabb közös ügy lesz belőle, a többi közös ügy osztrák képére és hasonlatosságára.

A hadsereg erősítése akkor volna előnyünk, ha az a hadsereg a magyar nemzetnek is erőssége volna. A haditengerészetnél hasonló előnyt joggal kívánhatnánk. Legyen az a magyar fiukkal teli, magyar pénzen fenntartott kaszárnya a magyarságnak bástyája s legyen az a messze tengereken uszó vasóriás egy-egy darabja Magyarország!

Hol vannak mindezek az óhajások? Álmodok csak és álmok is maradnak, míg mi magunk nem törekszünk minden erőnkkel megvalósításukra.

És pedig ezek nemcsak közjogi, hanem közgazdasági vonatkozású dolgok is. Boszniában a magyar befolyás emelkedése olyan magyaroknak adna kenyeret, akik most Amerikába törekszenek. A hadsereg és a haditengerészet magyar részének megmagyarosítása a magyarság látkörét szélesítené s a mi középosztályunk előtt nyitna meg új, szép pályát, a mellett a németek mintájára a magyar iparnak és kereskedelemnek nyitna bőséges jövedelemforrásokat. A német nemzeti erőnek egyik legbővebb forrása a Krupp-gyár; ki képzeli el ezt a gyárat a sovíniszta német hadsereg és haditengerészet nélkül.

„TISZÁNTÚL” TÁROZÁJA.

Pázmány irodalmi fellépése és első vitái.

1609-ben Pázmány három újabb hitvitázó iratott bocsátott közzé. Ezeket részben Alvinczi Péter, kassai prédikátor ellen intézte, mint aki egyházi beszédeiben heves támadásokat szökött intézni a katolikus egyház és tagjai ellen. Hogy ezzel szemben miért és mennyiben tartotta kötelességének az irodalmi harcot és e harcban mely szempontoktól indítva ereszkedett le az akkori hitvitázó irodalomnak gyakran személyeskedő irányához és nem mindig választékos hangjához, azt élénk szavakkal fejti ki egyik idevágó műve előszavában. »Szent Ágoston — ugymond — egy Faustus nevű manicheusról beszéli, hogy az ő mézzel folyó édes beszédének csácsogásával veszedelmes tör volt, mellyel az ördög sok lelkeket pórázon hordozott s kötve tartott. De mikor őtet szóra fogván, kérdeztetéseivel sürgetné, egyebet cifra beszédekkel nem találta benne. Majd aligha szinte így nem jártam én is — így folytatja Pázmány — egy dagályos kálvinista prédikátorral, kinek mély tudomá-

nyáról, hegyes elméjéről, frissen fölkeudóztatott s fodorgattatott szós voltáról cserdült valami vékony birecske füleimbe; szánakoztam is, hogy az Istennek szép ajándékait maga és egyebek lelke kárhözátára fordítja. Végre barátimtól esék hallanom, hogy a jámbor fölöttébb megtárgtván nyelve zaboláját, a régi igaz keresztények hátán akar nyargalni és minket fejtenként bálványozókká, hittel kötött fogadásoknak fölöntőjává akar tenni. Noha pedig azoktól ítettem vala, kik tudták erkölcsöt, hogy mint egy ért kiliszhez óva kell hozzá nyulni, hogy meg ne sértessék; mindazáltal jobbnak alítám, hogy neki lájjon, hogy sem magunkon hagyjuk az ő mosdatlan nyelvvel reánk okádott mocskokat. Azért segítségül híván a szent Istent feltök vele és kiszállék ellene. Nem akarám pedig kirekesztem irásomból az ő tőle reánk kérdőtt büdös gyalázatoknak szapulását. Sőt valami részről alkalmasban rendelvén irásomat, a keresztények eleiben vetém igaz ügyemet, hogy lélek szerint megítélhessék azoknak orcátlanságukat, kik ily temérdek találmányokkal igyekeznek terhelni a mi igaz vallásunkat. Ha Alvincziben szerencsét szappanozok is, mikor az igazat eleiben rakosgatom, de reméllem, hogy foganatos leszen egyebekben az Istennek szava. Minthogy pedig kálvinista prédikátor

nevére írtam ezeket, a levélírónak személyéhez szabván magamat, néha kedvem ellen is az ő szóízűknek pompájára kellett bocsátkoznom, kit tudom gonoszra nem magyaráz a kegyes olvasó.

Az Alvinczihez intézett »öt szép levél« nagy hatással volt a protestánsokra; Alvinczi maga nemcsak keményen felbőszült, hanem a protestáns főurakat biztatta, hogy akár országos hadakkal, megvéstül támadjanak »ez Isten ellen keresztény vallásunkat káromló gonosz ember« megalkotására. Írt is feleletül gyűlölettől izzó munkát e címen: »Egy tetetes, neve vesztett Pápista embertől, S. T. D. P. P.-től küldetett szines öt levelekre rendszerint való Felelet Alvinczi Pétertől, a kassai magyar Ecclesia lelki pástortól.« Pázmány a Feleletet nem hagyta viszontfelelet nélkül. Csakhamar megjelent tőle az »Alvinczi Péternek sok tétovázó keringésekkel és cégéres gyalázatokkal felhámozott Feleletin« rövid és keresztény szelidséggel való megrostálása. »Noha — írja benne Alvincziről — arra nem néztem, hogy egyféle állatra nem jó hájat kenni, hanem őtet érdeme fölött is mindenütt tisztességgel neveztem; tudván, hogy szép szó-
 nak szárnya nem szegik: de mégis, hogy im kifogták a délcegből bányánkat és szájába vették zaboláját, csuda mely igen orrában da-

ÉRTESTÉS! Tisztelettel értesitem a m. t. helybeli és vidéki úri hölgyközönséget, miszerint sikerült egy párisi céget megnyernem **nem hogy kizárólag az én kalap üzletem részére kötelek minden 2 hétben direkte Párisból a legújabb modelleket szállítani** és ezáltal abban a helyzetben vagyok, hogy a t. vevőimnek minden 2 hétben közvetlen a Párisi divattal szolgálhatni. Kalapalakításokat nem saját ízlésem szerint, hanem eredeti Párisi modellek után alakítok. Eredeti modellek nálam megtekinthetők.

Telefon 130.

Telefon 130.

Tisztelettel

Ujhelyi Róza

női kalap harisnya és ernyőkülönlegességek
 üzlete Nagyvárad, Rakóczi-ut. 11.

Mindennek van ára, vallja a mai praktikus kor fia. Még a pénznek is. Csak mi adjuk-e tehát ingyen a pénzünket?

Milliókat kell áldoznunk és nem áll módunkban, hogy ezt az áldozatot magunktól elfordítsuk. De az hatalmunkban van, hogy az áldozatot a nemzet jövő gazdasági megerősítésére fordítsuk. Ennek legalkalmasabb eszköze a készpénzfizetés felvetele volna, mely a mostani válságnak sarkpontját képezi.

E tekintetben most már a bécsi sajtó is engedékenyebb hurokat penget, talán lesz belőle valami. Ideje is lenne, hogy pozitív eredményt tudjunk felmutatni.

*

Justh és a balpárt A tornyai gyűlés után több reggeli lap hangoztatta, hogy a gyűlésnek tulajdonképeni célja az volt, hogy ott a balpártot egyesítsék Justhékkel. Ezt abból következtetik, hogy a gyűlésen megjelent Molnár János is. Molnár János tegnap a híresztelésre kijelentette, hogy a gyűlésre csakis a bankpárt hívei voltak meghíva. Ő is a meghívót mint az önálló bank híve kapta és nem mint balpárti képviselő. A Magyar Nemzet a tornyai gyűlésről azt írja, hogy Justh ott mondotta el az Aradról elmaradt beszédét, mely programbeszéd is volt az önálló bank mellett kifejtendő akcióhoz.

Az első minisztertanács Wekerle Sándor dr. miniszterelnök szerdán, azaz ma érkezik vissza Budapestre és csütörtökre hívja össze a minisztertanácsot. A tanácskozáson a kabinetnek szeptember 28-án történő lemondása kerül tárgyalás alá. Bécsből azonban úgy hírlik, hogy közeledések történtek a magyar és osztrák álláspontok között. Az esetben te-

hát, ha a végleges megállapodás kedvező lesz, úgy a lemondás elmarad és 28-án bizonytalan időre elnapolják a Házat. A bécsi tárgyalások, ha kedvező formát is öltenek — mint egy újabb értesülés mondja — úgy a tárgyalások még huzamos ideig eltartanak. Ez esetben a jelenlegi kabinet még 28-án túl is kénytelen lesz megmaradni ügyvivőségében.

A politikai válság.

Wekerle tegnap megint sokat tárgyalt az osztrák miniszterelnökkel és ma délelőtt 11 órakor audiencián jelent meg a királynál. Délután Aehrenthallal fog konferálni, azután a német kancellárral ebédel és az éjjel visszautazik Budapestre. A miniszterelnök csütörtökre minisztertanácsot hívott egybe, melyben a kabinet előreláthatólag döntő határozatokat fog hozni.

A politikai helyzet a legutóbbi 48 óra alatt határozottan rosszabbodott, aminek oka az, hogy a Justh által vezetett bankcsoport erőlyesen kitart amaz álláspontja mellett, hogy a bankot 1911-re fel kell állítani.

A készpénzfizetés felvételéről a B. H. így ír:

— Értesülésünk szerint a magyar kormány a készpénzfizetés követelésével áll vagy bukik. Ha a készpénzfizetés életbeléptetésére nem lehet reménye, nem kér részt a kibontakozás további munkájában. És ezt a fölfogást a kormánynak legmérsékeltőbb fölfogású tagjai vallják magukénak.

A függetlenségi párt hivatalos organuma, mely közvetlenül Kossuthtól szokta kapni információit, nagyon komornak látja a helyzetet.

— A körülmények — írja — nem tulságosan biztatók. Bécsben minden magyar kívánságot elvileg utasítanak vissza s merev nyakassággal szegülnek ellene jogos és törvényes

kívánságaink teljesítésének. Pedig a magyar kormány, elment az engedékenység legvégső határáig. Követeléseit tisztán gazdasági önállóságunk kivívására redukálta, hogy ezáltal az ország vagyonosodásának és fejlődésének előfeltételeit az adott nehéz körülmények között biztosítsa. Ugyátszik azonban, hogy a bécsi gáncsvetés ezeket az aspirációkat is meg akarja és meg fogja hiúsítani.

Ilyen körülmények között, — ezt ki lehet érezni Kossuth Ferenc aradi beszédéből s a szoboravatás alkalmából elhangzott többi politikai kijelentésből is, — a függetlenségi párt számára aligha marad egyéb lehetőség, mint levonni a bécsi álláspont konzekvenciáit és egyetlen, hatalmas, ellenzéki táborban gyűjteni össze a törvényes jogait és vitális érdekeit védő, egész magyar nemzetet.

*

A helyzet kulcsa még mindig Kossuth kezében van. A válság fordulópontja akkor fog beállni, ha Kossuth végleges elhatározásra fog jutni és nyíltan valamelyik párt mellett fog állást foglalni.

Hogy Kossuth hozzik Wekerle és a koalíciós kormány újabb kibontakozási tervéhez nyíltan csatlakozni és hogy aligha is fogja magát erre elhatározni, azt valószínűvé teszi egy nyilatkozat, amelyet tegnap egy Kossuth Ferenchez nagyon közel álló, politikai súlylyal bíró képviselő mondott egy tudósi órák.

Ez a képviselő Kossuth Ferenc magatartásáról a következőket mondta:

— Kossuth minden bizonnyal óvakodni fog attól, hogy a függetlenségi pártban szakadást idézzon elő. Ő már tanult a tapasztaltakból és a pártban két évvel ezelőtti történetek után kétszer is meg fogja gondolni, hogy az egész párt megkérdése nélkül vagy a párt ellenére cselekedjék. Kossuth, szerencsére, igen higgagt, óvatos és megfontolva cselekvő államférfi, aki feltékenyen őrzi a maga pártvezéri

gála: és nem magára vette, hogy nyerszet ett s meg nem emészthette, hanem mosdatlan kézzel és körmös ujjal kapa hozzám, cifra fortélyokkal és hajadon pór szitkokkal támadta ellenem. . . . Az első két levélre íra valamit: a többinek megrázogatására jövendőre kötö magát. De mivelhogy az agg szó szerint, egyféle állatnak sem jó az első kölyke, igen csekély tudománnyal, vékony értelemmel és gondatlan csacogással vivé véghez a Feleletet. És soha elsőbben mohón nyula a dolgához azt alitván, hogy lágy körtébe harap: de foga-törésével érezvén, hogy barack-magra talált, békét hagyta a többi leveleknek; azaz megismertető, hogy rossz pora volt és nem mindjárt buggyam, mihelyt párállik a prédikátor uraimék pattantyujá.

A tárgyalás folyamán diadalmasan mutat rá Alvinczi nagyhangú fejtegetéseinek tartalmi ürességére s ellentete tehetetlenségére. Mivel, ugymond, »ebben a nyomorult Feleletben igen mellestli Alvinczink a madarat, melynek röplését távol látja; é drágán árulja a medvebőrt, maga (noha) a medvéjét sem látta, azaz triumphál, mintha immár a pápától elvonta volna a Szent Péter kulcsát, nekem pedig hátra kötötte volna kezemet és tömlőcében, kalodában tartana: — annakokáért, hogy meg ne zabállanék a felelettelből származott kevélységben, én is hamar inában lök (levék) s megismertetem, hogy nálunk is sóval sóznak

Alvinczi azonban nem hagyta abba a vitát. 1613-ban kiadta németből fordított »Lelki orvosság«-át, melyre Pázmány »Kálvinista Tükör«- című feleletében azonnal »három csontos tetemes hazugságot«- bizonyított rá. Első hazugság, — írja, — az, hogy a könyvkoholó jezsuiták tagadják, hogy ők a meghalt szenteket segítségül hívják. Tisztesség vesztésére kötelezi azt, aki ezt fecsegte, hogy jegyezze föl, mely jezsuita, micsoda könyvében tagadja ezt . . .

Alvinczi a »Tükörrel«- a maga »Tükört«- állította szembe, mely azonban nagyrészt Pázmány szavainak és mondatainak elferdítésével éri be és személyes gyalázkodásokban és sértegetésekben csucosodik ki. Abban szellemeskedik, hogy »Pázmány«- németül hízalt disznót jegyez«- és »utálatos kimondhatatlan rut szitkokkal mardossa nevét«, végül pedig fogadást tesz, hogy Pázmánynyal soha többé »nem mocskolódik«. Pázmány, bár éppen ekkor közvetlenül római útja előtt állt, melyre Forgách bíboros megbízásából 1614 végén készült, röviden mégis megfelelt a támadásra. Szemere vetette Alvinczinek, »hogy nem illendő morgással akarja az ellene való hurcolástól elidegeníteni«. De kész minden szitkot eltűrni és nem engedi magát az igaz ügy védelmezésétől elriasztani. Alvinczi fogadásával szemben nem minden guny nélkül megjegyzi: »Soha én tőlem olyan ígéretet nem hallasz Alvinczi,

amineműt te fogadsz Tükrödben, hogy ezután többet veletek nem mocskolódom.«- Előadja munkájának feladatát. »Én a te sok hiábavaló szeszaporításodnak tarafarait és nyálás szitkaidnak zápor-esését fül melől bocsátom. A dolognak velejét a mi illeti, ahhoz szólok és rendszerint a te nyalábdodnak polyvás szalmáját az igazságnak acéltükörével fölpereszlelem.«

Alvinczi munkájának főeleme a szenvedélyes szitkozódás és a kérdéses tárgyak halatlanul tudománytalan összezavarása lévén, Pázmány ezen kemény, de az akkori írásmódhoz képest még elég kiméletes szemrehányással él: »Alvinczi Péter, jó tanácsot adok; más-szor ha írni akarsz, elsőbben is egy kis helleborussal megtisztítsad az agyad velejét, . . . semmi bölcsesség nem fér az agyadba.«- S tovább: »Aminemű toldalékok irtál könyved után Alvinczi, az immár bezzeg nem ember-ség tőled . . . Hogy hozzád illendő piszkos szitkokkal kezdesz viaskodni, az már fölöttébb vagy. Mindazáltal azért sem neheztelek rád, hagymázban vagy, ha fölverődöl, magad is szegyéleni fogod parasztságodat . . . Azért írod, hogy az én nevem németül hízalt disznót jegyez . . . De megbocsásson disznóságod (kénytelenítesz embertelenséggeddel, hogy így szóljak, ki ezelőtt téged érdemed fölött becsültelek a magam emberségemért); magadnak tartsd meg ártáuságodat, az én nevem Páz-

Értesítés.

Van szerencsénk értesíteni szives pártfogóinkat, hogy szeptember hó elsejétől angol uri szabó üzletünket Szent János utca 1 sz. a. megnyitjuk

Szives pártfogást kérünk

Kiss és Társa angol uriszabók Nagyváradon.

nimbusát. Teljesen kizártnak tartom azt, hogy Kossuthot miniszterársai a lábáról levehethék. A kormány lemondása után szünet következik s következnek az audienciázások oly nevek viselőinek bevonásával, akiknek szerepeltetése meglepetést fog kelteni.

Kossuth a miniszteriumban.

Betegsége óta ma volt Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter először a kereskedelmi miniszteriumban. Több referenst fogadott, azonban politikus nem járt nála.

Minisztertanács.

Wekerle Sándor miniszterelnök holnap reggel érkezik vissza Budapestre. Ugy értesülünk, hogy a miniszterelnök szerdán vagy csütörtökön tanácskozássra hívja össze miniszterársait, hogy újabb kihallgatásról számot adjon. Erre a konferenciára Apponyi Eberhardról, Andrássy Tiszadobról jön Budapestre.

Wekerle kihallgatáson.

Bécsből jelemtik: Wekerle miniszterelnök ma délelőtt meghallgatta Madarassy pénzügyminiszteri osztálytanácsos részletes előterjesztését s azután Rakovszky Béla képviselőt fogadta. A miniszterelnök délelőtt háromnegyed tizenegy órakor a Burgba ment, a hol a király tizenegy órakor külön kihallgatáson fogadta. A kihallgatáson, a mely fél óra hosszágú tartott, Wekerle jelentést tett a királynak a válság megoldására irányuló törekvésekről. A király nagyon kegyesen fogadta Wekerlét, a ki a kihallgatás után elment Bilinszki osztrák pénzügyminiszterhez, a kivel sokáig tanácskozott. Délután Wekerle meglátogatta Aehrenthal gróft és Bienerth bárót, este nyolc órakor pedig jelen lesz az Aehrenthal gróf által a német birodalmi kancellár tiszteletére adandó ebéden és valószínűleg ma éjjel visszautazik Budapestre.

Élelmezési és lakásügyek a zöldségtárnál.

A piaci drágaság és a lakásviszonyok javítása tárgyában kiküldött bizottság tegnap délután ülést tartott Gerő Ármin főkapitány elnöke alatt, amelyen dr. Mayer László v. főorvos, Réz Mihály, dr. Mártonffy Márton, dr. Kazay Kálmán, dr. Váradi Ödön, Löwenstein Zsigmond, dr. Barna Ármin, Schenker Mihály, Plander Sámuel, dr. Nemes Aron, Tanay Zsigmond, Horváth Géza, Kovács Kálmán v. állatorvos, Fried Ferenc és Jánossy Gyula jegyző voltak jelen. Gerő Ármin elnök bejelentésével kezdték meg a tanácskozást. Bejelentette, hogy a piaci szabályrendelet a földművelésügyi miniszteriumban van elbírálás alatt s csak azután dönt felette a belügyminiszter. A gazdasági szakiskola létesítése ügyében a miniszter megbizta a kir. tanfelügyelőt, hogy a várossal tárgyalást kezdjen. A vegyvizsgáló és tápszervizsgáló állomás létesítése már elő van készítve s a pénzügyi szakbizottság még e héten tárgyalja. — A növendék marha és hatóságai mérszársek még ez évben, november hó 1-én életbelép. Bejelentette továbbá az elnök, hogy a piacon a termelők ellettek különítve a másodkézből áruktól, aminek az a jó hatása volt, hogy a konyhakerti termények ára elég kedvező — Az elnök bejelentését tudomásul vették.

Fried Ferenc a lakásviszonyok javítására nézve tett néhány javaslatot, amire a bizottság elhatározta, hogy megkeresi a városi tanácsot, miszerint a város tulajdonában levő s bérházaknak alkalmas épületekről és bérházak építésére alkalmas telkekről készíttessen kimutatót s hogy mit jövedelmeznek ezek ma. Ajánlja a bizottság, hogy a város ezeket az épületeket adja ki bérházakul, a telkeket pedig adja el erre a célra. Megsürgetik továbbá a lakbérszabályzat jóváhagyását.

Megütkezésel vette tudomásul a bizottság,

hogy a városi tanács a bizottság megkerülésével, a vám- és helypénzdijszabás emelését tartalmazó szabályrendelet módosítást a szakbizottságok már tárgyalták. Kéri, hogy legalább utólag tegyék át hozzá a szabályrendelet módosítását.

Kovács Kálmán állatorvos javasolja, hogy a város változtassa meg a husvágatási szabályrendelet azon intézkedését, hogy idegen húst nem szabad behozni. A bizottság azonban tekintettel a dolog fontos közegészségi és közgazdasági vonatkozására, felhívta Kovács Kálmán állatorvost, hogy javaslata értelmében konkrét tervezetet készítsen.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály törtenjék.

* **Vizsgálják a Liga vagyonkezelését.** Edelsheim Gyulai Lipót gróf, az Országos Gyermekevédő Liga elnöke a minap személyesen megjelent a belügyminiszteriumban és a hivatalos vizsgálat elrendelését kérte a Liga vagyonának kezelése dolgában. Andrássy Gyula gróf belügyminiszter a vizsgálatot az elnök kérelmére elrendelte és megejtésével Vásárhelyi Gyula miniszteri titkárt bizta meg. A miniszteri kiküldött a vizsgálat foganatosítását már meg is kezdte.

* **Az ipariskola kiköltöztetése.** A nagyvárad községi polgári fiúiskola épülete, mikor építették, felesleges tantermekkel rendelkezett s így a város ebben az épületben helyezte el az ipariskolát. Azóta azonban annyira fejlődött a községi polgári fiúiskola, hogy újabb és újabb parallel osztályokat kellett felállítani. Tanterem azonban nincs, mert most már az ipariskola is sok helyet foglal el. Az iskolaszék átiratban megkereste a városi tanácsot, hogy intézkedjék az ipariskola kiköltöztetéséről, mert már a polgári fiúiskola részére szükségesek az épület tantermei.

* **Szélhámos orosz menekült.** A rendőrség Mészáros Vendei panaszára az éj folyamán letartóztatta Schmidt Józsefet, aki oroszországi menekültnek és betűszedőnek adta ki magát és a betűszedőktől könyöradományt gyűjtött. Előállítás után kitűnt, hogy az állítólagos Schmidt a betűszedéshez semmit sem ért, mert az ügyeletes tisztviselő foglalkozásának megállapítása végett elvitte a Laszky-féle nyomdába, ott azonban próbálkozásai nem sikerültek. Külétének megállapítása céljából a rendőrség az állítólagos menekültet fogva tartja.

* **A posta köréből.** Biharvármegye Ujpalota község határába tartozó Ópalota pusztát, október hó 1-től kezdve a köröstarjáni postahivatal postai forgalmi köréből a Nagyvárad 1. sz. posta távirda hivatal postai kézbesítési kerületébe osztotta be az igazgatóság.

mány, nem Pásmán. Hogy megmutassa, hogy guny dolgában sem áll Alvinczi mögött, még gunyverset is közöl Alvincziről, de hozzáteszi: »Nem mondom mind ki, a mi eszembe jut, mert magamat megbecsülöm; nem a te igazságodat nézem, hanem barátságosan intlek: ne kövesd elmédet, mely csak a szitkokra és ész nélkül való fecsegésre hajlik, hanem írj emberül. Szólj a dologhoz, ne tétovázz, mint a róka és meglátod, hogy válaszod leszen. Ha intésemnek nem engedsz, meglátod, mit nyersz vele. Adjon Isten ésszt és emberséget fejedre.«

Elutazása miatt a felelet kiadását Pázmány a szellemes, bár egyénileg nem éppen kifogástalan Balásfy Tamás, későbbi boszniai püspökre, barátjára bizta. Ez a maga részéről Pázmányról néhány dicsőítő szót toldott a műhöz. »Elment a nagy férfiu, írja, . . . aki téged (Alvinczi) egynehányszor megsuprikált . . . ; (de) a vesszőt mind el nem vitte, elég vagyon még itthon is.«

Majd folytatja: »Jobb, Alvinczi, magadba betérned, rövid lepled kívül lábad nem nyujtanod, kudarcot mondanod, vagy fált vakarod, hogy sem újat vonnod, avagy Pázmány ellen tejedet falba verned.

Tudod, hogy ez immár sokakat leültetett, mert nem fővényen, sem nem légen tanulta az

építést, mint te, hanem a szentírásnak kimozdithatatlan köszikláján.

Jut-e eszedbe, hogy kik előbb s kik utóbb irkálgtának iminnet, amonnat, egynehányan . . . a római igaz hitnek fényessége ellen valami gyermeki és kákombák dolgokat, kit magyarul, s kit pedig konyhapoklokhoz illendő deák nyelven: megkocá a körmüket a papiros, de inkább a lélek-vesztegetésért ugyanezen Pázmány Péter. Gyarmati Miklós mellett (ki ellen Pázmány egy vitairatát intézte) senki pennát nem foga; Magyar István mindjárt hallgata; Eszterházy Tamás meg sem mere moccanni ellene, a zsolnai (protestáns szervezkedő) gyülekezet nem hánykódék többé az ő írásival . . .

Nem tudom, honnan vette elő magát egy kormos tudatlan ember valami romladozott és rosszul tatarozott pörölyvel a bányák felől, annak is markában szakasztá a nyelét s a vasával barackmagot töre a homlokán, azaz oly erős feleleteket és argumentumokat vete fejéhez, hogy azóta elszédült s nem érkeze fővel az írásra . . .

Tanácsom ez: . . . alázd meg magadat az Isten, az igazság, a világ és Pázmány előtt . . . Mestered, im, jó vagyon, csak te lennél jó tanítvány.«

(Vége.)

Téli szükségletek fedezésére

a legolcsóbbbevásárlási forrás

Mezey János és Társa
fűszer és csemege üzlete

NAGYVÁRAD,
Szt. László-tér, Takarékpénztár épület.
Telefon: 249. Telefon: 249.

* **Meglopott gyógyszerész.** *Opolszki* Mi iszláv cs. és kir. c-apatkórházi gyógyszerész Szigligeti u. 3 sz. alatti lakásába ismeretlen tettes valószínűleg álkulcs segítségével behatolt s onnan egy darab drap színű felső kabátot egy darab M. A. monogramu duplafedelű régi ezüst órát elloptott. A rendőrség keresi a tettest.

* **Mi okozza a tifusz betegüléseket.** A Nagyváradon nagyobb számban előforduló tifusz betegülésekről az élelmezési és lakásvizonyok rendezése tárgyában választott bizottság tegnapi ülésén is szó került. *Gerő* Ármin elnök felvetette, hogy mi alapja van annak a szerte hallható hírnek, hogy a tifusz megbetegüléseket a piaci áruk terjesztik, a miket a vidékről hoznak be. Dr. *Mayer* László tb. városi főorvos kijelentette, hogy ezt nem lehet állítani, sem megállapítani. A kórák beteg gyermekeit kényszerrel is bevitték a járványkórházba s a legmesszebb menő intézkedéseket tették meg a baj terjedése ellen. A házak udvara igen sok helyen gondozatlan, szennyel telt, miért is új házszemlért rendeltek el. Hogy nem a piac terjeszti a ragályt, azt mutatja, hogy leginkább a szegényebb nép között fordul elő a tifusz és a hol az udvarok piszkosak. A piacról pedig nem csak a szegény emberek vásárolnak.

* **Halálozások.** *Zách* Jánost és családját mély gyász érte. Neje szül. Nagy Mária, életének 51 ik évében elhunyt. Temetése hétfőn d. u. nagy részvét mellett ment végbe a Rimadoczy Kálmán-utcai gyászháziól. A gyászszertartást *Imrik* S. Zoltán plébános végezte. — *Belme* György régi iparos elhunyt. Temetése ma délután 3 órakor lesz. *Bertsey* György ipartestületi elnök a gyászszert alkalmából a következő felhívást adta ki az ipartestület tagjaihoz: «Belme György cipész-iparos, régi tagtársunk a tegnapi napon elhalálozott. Temetése szerdán d. u. 3 órakor lesz Uj-u. 43. sz. házból. A temetésen leendő részvételre iparostársaimat tisztelettel felkérem. Bertsey György, ipart. elnök.»

* **A szerelmes szobaleány rémtette.** *Boldizsár* Ágnes szobaleány szerelmes viszonyt folytatott *Béres* József altiszttel, ki el is jegyezte a leányt. A legény nemrégiben szabadult ki a katonaságtól s hazament Mezőkeresztesre s nem törődött többet a leánnyal. A szerelmes szobaleány kétszer is elutazott a legény szüleihez, kik azonban kijelentették, hogy fiuk csak gazdag leányt vehet feleségül s ne is gondoljon így arra, hogy fiuk esetleg nőül veszi. Elkéseredésében a leány felült a gyorsvonatra s alig indult el a vonat a mezőkeresztesi állomásról, kiugrott a kocsiján a robogó vonatról. Halálos sérülésekkel fekszik a bihar-megyei kórházban.

* **Elvesztett erszény.** *Hoffmann* József cs. és kir. tűzérőhadnagy panaszt tett, hogy tegnap délelőtt a löporraktár közelében fekete bőrpenztárcáját 15 drb. 100 koronás, 6 drb. uj husz koronás papírpénz, 3 drb. nyugtát Széchenyi Kálmán főhadnagy aláírásával 1300 koronáról és 1 drb. 42 láda üres ágyúöltény hüvely feladásáról szóló vasuti elismervényt elvesztette. A becsületes megtaláló a rendőrségnél 10 százalék jutalomban részesül. A nyomozás folyamatba tetetett.

* **Hütlén asszony miatt.** *Tapaszi* Mihály szentjánosi születésű 39 éves napszámos vasárnap reggel felakasztotta magát. Életét ál-

lítólag azért unta meg, mivel felesége őt körülbelül öt héttel ezelőtt elhagyta.

* **Náthán öngyilkos lesz.** *Náthán* foglalkozásra nézve pincér, születési helye Hegyközsáldobágy, s legutolsó állomás helye pedig Budapest. A hegyközsáldobágyi egyszerű falusi életből a fővárosi pincérségig vitt karrierrel Náthán sehogysem volt kibékülve és mindenáron meg akart válni az élettől. A fővárosban nagyon sablonos az öngyilkosság, ott egy hegyközsáldobágyi születésű pincér, akit még hozzá Náthánnak hívnak, ha megöli magát, fel sem tűnik, azért elhatározta, hogy életének eme legfontosabb lépését valamely vidéki városban teszi meg. Legalkalmasabbnak találta erre Debrecent, ott is a Nagyerdőben lévő fonatos sátor, hogy miért éppen a fonatos sátor erről ez ideig nem adott felvilágosítást Náthán, Hétfőn délután Náthán az öngyilkos jelöltek guny mosolyával megjelent a fonatos sátorban. Előbb elbucszott a Nagyerdő peregre hulló faleveleitől, aztán . . . aztán alkonyodott. A fonatos sátor mély szürkesége tárt karokkal fogadta Náthánt, aki minekutánna elég alkalmasnak találta a helyet az öngyilkosság fontos lépésének megtételére előbb elküldte gondolatát Hegyközsáldobágyra, aztán végig gondolta életének minden részletét és ekkor talán homlokához szorította a revolvert? Nem. Megszállta az ihlet és irt.

. . . Hogy miért tettem,

Azt a sirba viszem.

Az öngyilkosok programja szerint most kellett volna következni az öngyilkosság legfontosabb részének, a revolver elsütésének. Náthán azonban ezt már elfelejtette és helyesebbnek találta az alvást. Elaludt, álmódott. Rettenetes álm volt. Álmában öngyilkos lett és meghalt. Jöttek utána fekete démonok és kizörték, vinni akarták.

— Jaj ne vigyenek el. — Söhajtozott Náthán.

— De bizony beviszem én. Ez nem éjjeli szállás. És Náthán akarata ellen is talpra állott. Szemei le voltak hunyva és úgy érezte, hogy már Ábrahám ringatja a tulvilágon.

— Oh, Ábrahám. Söhajtott megint.

— Én Mártha János 63 as rendőr vagyok. nem pedig az az ur, akit emleget. Oszk menjen előre, majd bent beszélhet Ábrahámról.

Náthánt a rendőr szó zavarba hozta, mert hisz a tulvilágon a rendőrök nincsenek szolgálatban és kinyitotta a szemét. Elképzelt, mily nagy volt a meglepetése, természetesen magyarázatokkal akart szolgálni a tulvilági utjáról. Ezt már azonban a rendőrségen tehette meg, ahol még meg is bírságolták.

* **Jelentkezett a vezérigazgató.** Bécs egyik nagy áruházának vezérigazgatója, *Lechner*, akire 150.000 koronás sikkasztást derítettek ki s aki két hét előtt megszökött onnan, önként jelentkezett a bécsi ügyészségen. *Lechner* apránként sikkasztotta el a 150.000 koronát s bár rendszeresen ellenőrizték, sikkasztásaira nem jöttek rá. Csak amikor a vállalat évről-évre veszteségeket szenvedett s felszámolását határozta el, jöttek rá *Lechner* sikkasztásaira. *Lechner*, aki szökésekor beteg feleségét és két gyermekét minden segédem nélkül

hagyta vissza, a sikkasztott pénzt hazárdjátékon pocsékolta el. Szökésekor nála sem volt elég pénz s ezért gondolt a jelentkezésre. Az áruház elnöke, azon bánatában, hogy hivatalnok a becsületességében csalódnia kellett, öngyilkosságot követett el. *Lechner* tegnap reggel érkezett haza Párisból Bécsbe.

IRODALOM.

Jellemrajzok a kath. egyház életéből.

Írta: *Bangha Béla* S. J.

(Kalocsa. Jurcsó Antal könyvnyomdája. 776 lap, 21 képpel. Ára füzve 3 kor. 40 fill, kötve 4 kor. 40 fill. Megrendelhető a Hírnöknél Kalocsán.)

Századunk, mint éppen napjaink eseményei mutatják, még nagyobb erővel és eredménnyel halad a tudomány és felfedezések útján, mint elődei; a tudomány népszerűsítésének szolgálatában az egyre szaporodó iskolákon kívül hatalmas intézmények állanak és mindennek dacára a nép nyomorúsága egyre nagyobb lesz, az erkölcs pedig egyre sülyed, mert háttérbe szorítják a legnagyobb művelődési tényezőt, a vallást, mely az ő örök igazságokra épített világnézetével, felemelő eszményeivel és élő példaképeivel legjobb nevelője az igazi jellemnek. Jellem dolgában pedig olyan szegényesen áll ez a mi, tudományával kérkedő korunk.

Ezen a sajnálatos hiányon van hivatva segíteni *Bangha Béla* S. J. könyve a történelem lapjairól sziklaszilárd jellemeket tárva az olvasó elé.

Államférfiak, hadvezérek, tudósok, írók, művészek, főpapok, szerzetesek és szentek jellemképei vonulnak el egymásután szemünk előtt. A világtörténelem és a magyar történelem legkiválóbb alakjainak nagy tudományos apparátussal, de emellett színesen és elevenen megírt jellemrajzait tartalmazza. *Eszterházy* nádor, *More* Tamás, *O'Connell* és *Windhorst* az államférfiak, *Hunyadi* János, *Tylli* és *Koháry* a hadvezérek, *Volta* és *Ampère* a tudósok, *Pázmány* és *Kettler* a főpapok, *Demjén* atya a bélpoklosok apostola, *Brandis* grófné és *Campion* a szerzetesek sorából stb s kiegészíti e jellemrajzok sorozatát a nagy szentek *Szt. Pál*, *Szt. Agoston*, *VII. Gergely* és *Szt. Erzsébet* élet-rajza.

Mindenki élvezettel és tanulsággal olvashatja a vallás, a hazaszeretet, a harci vitáság és a tudomány e hőseinek pompásan sikerült jellemképeit, de kiválóan alkalmasak arra, hogy példaképpül szolgáljanak az ifjúságnak, miért is tanárok, nevelők és az ifjúsági könyvtárak vezetői el ne mulasszák megszerezni ezt a becses könyvet. Jutalomkönyvnek alkalmasabbat gondolni sem lehet.

Külön felhívjuk a figyelmet *Pázmány* Péter életrajzára (melyből lapunkban mu atványt közzöltünk) s melyet érdemes lenne külön lenyomatni és terjeszteni mindenfelé.

A könyv nyomdai kiállítása kitógástalan ára, tekintettel nagy terjedelmére és kiállítás-

Zárdába menő leánykák részére **iskolakötények**, **harisnyák**, **keztyük**, **reggeli és sárcipők**, **esőernyők**, **fiókos tükrök**, **evőeszközök**, **mosdótálak**, **haj-**, **ruha-** és **fogkefék**, **ugyszintén fésük**, **szappanok** és **iskolátáskák**, **könyvszijak**, **toktartók** legjutányosabban szerezhetők be

Friss és Társánál

Rákóczi-ut.

Telefon 130.

Telefon 130.

sára, bámulatosan olcsó, melyet bizonyára csak valaki híres maecenas bőkezűsége tett lehetővé.

Bangha Béla derék tollára pedig jövőben is számít a magyar irodalom, melynek ilyen kiváló erőkre nagy szüksége van.

Dr. V. Gy.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Szombat: Baba (Zsigmondi Anna bemutatkozása bérletszünetben)

Vasárnap d. u. 3 órakor: Fenegyerekek, este: Sága csikó. (Bérletszünet.)

Hétfő: Hoffmann meséi. (Mihályi Ernő bemutatkozása bérletszünet.)

Kedd: Nebántsvág. (Polgár Mariska első fellépte. Bérletszünetben.)

Szerda: Rang és mód. (Hunyadiú Körösi Juci, Hunyadi József és Fenyő Emil bemutatkozása. Bérletszünet.)

Csütörtök: Liliom. (Petre Klári, György Krisztina és Simkó Gizella bemutatkozása.)

Péntek: Liliom

Szombat: Liliom.

A »Hivatás« bukása. Hónapok óta kürtölte a fővárosi sajtó egy bizonyos része, hogy Gál István plébános, Gál Gyulának, a Nemzeti Színház zsidó tagjának öccse »Hivatás« címmel színművet írt — a celibátus ellen. Ezt a darabot a Vigszínház — no persze hogy csakis a Vigszínház — előadásra eltagadta, a reklám-jurikói trombitája előre harsogott. Az előadás után a héber lapok is egyenesen bukást konstataáltak. A »Magyar Nemzet« röviden, de valószínűleg végleg a Vigszínház szombati alkalmi premierjével:

Szombat este adták a Vigszínházban Gál Istvánnak hivatás nélkül megírt színdarabját. Az előadás nem változtatott már megalkotott véleményünkön, hogy a darab rossz, unalmas és számtalán készült. Az előadás még jobban kiemelte azt a távolságot, mely a színműírás és Gál István szerző között fennáll. A szociáldemokrata párt a karzatot megtöltötte munkásokkal s a földszinten is jelenkeztek az antiklerikálisok. Eleinte tapsoltak, bívták a szerzőt, de az utolsó két felvonás végelgyengülése számalommal töltötte el a közönséget, mely azzal távozott a színházból, hogy hiábavaló fáradságot okoztak a színészeknek s a közönségnek az előadással. Vasárnap már néma csendben hallgatták végig az agitációs előadást, a melynek az a szomorú tanulsága, hogy a Vigszínháznak nincs dramaturgia.

A megnyitó előadás. A szombati megnyitó előadás — mondanunk sem kell — a legnagyobb érdeklődéssel találkozott a közönség körében. Az igazgató igen szerencsésen választotta meg a megnyitásra szánt darabot, a mikor a Babá, ezt a népszerű kedves zenéjű operettet adhatja elő. A Babában Zsigmondi Anna mutatkozik be. Lancelott szerepét fogja eljátszani. Aki az új divát a próbákon látta, igazán nagy sikert jósolhat nála. Az első előadás este 8 órakor kezdődik.

TANÜGY.

△ **A gazdasági iskola felállítása.** A várad-velencei gazdák egy része kérelmet intézett Nagyvárad városához, hogy Várad-Velencén a város létesítsen gazdasági iskolát, amelyben különösen a konyhakertészetre oktathatják az ottani lakosok gyermekeit. Ugy látszik, hogy az üdös terv mielőbb a megvalósulás stádu-

mába lép, ha a város nem akadékoskodik. A miniszter ugyanis megbizta Vasady Lajos kintfelügyelőt, hogy a felállítandó gazdasági iskola ügyében lépjen tárgyalásba Nagy-Várad városával.

ÁVIRATOK.

Ferdinánd orthodox lesz.

Belgrád, szept. 21. Ferdinánd Bulgária királya állítólag áttér az orthodox hitre és Miklós orosz cár lesz a keresztapja. E hírt Belgrádban nagy örömmel fogadták.

Cooknak igaza van.

Róma, szept. 21. Ma egy kiváló olasz csillagász az északi sarkról igen érdekesen nyilatkozott. Az olasz csillagász Cooknak az igazát erősítette.

Öngyilkos huszárfőhadnagy

Budapest, szept. 21. Ma az Erzsébet-ut egyik szállodájában agyonlőtte magát Virág Lajos huszárfőhadnagy. A főhadnagy a tavasszal leesett a lóról és akkor agybántalmakat szenvedett. Nagyon valószínű, hogy öngyilkosságát is ebből kifolyólag követte el.

Elhunyt miniszteri tanácsos.

Budapest, szept. 21. Chyzer Kornél belügyminiszteri tanácsos Magyarország közegészségének legfőbb őre ma délután hirtelen elhunyt. Chyzer május hóban agyszélhűdést kapott és azóta folyton betegeskedett. Az elhunyt tanácsos 1892 óta állott a belügyminisztérium kötelekében.

A német kancellár Magyarországról.

Bécs, szept. 21. Az itt időző német kancellárt meglátogatta ma egy magyar újságíró, aki előtt a kancellár Magyarországról igen kedvezően nyilatkozott. Azt mondta többek között, hogy jól ismeri az ország politikai viszonyait és azt meg is tudja érteni. Különben Magyarországról mindig kedvező véleménynyel volt. A jelenlegi bécsi látogatása is nem csupán az osztrák császárnak, hanem mint magyar királynak is szól.

Letartóztatott ügyvéd.

Budapest, szept. 21. Ma a törvényszék vizsgálóbírája letartóztatja Singer Ármint budapesti ügyvédet. A letartóztatás az ügyvédek körében nem keltett feltűnést, mert Singert már korábban sem ismerték becsületes embernek. A letartóztatott ügyvéd ellen két feljelentés érkezett. A feljelentések egyike 4 és a másik 27000 korona elsikkasztásával vádolja Singert.

Ujabb vasuti szerencsétlenség.

Arad, szept. 21. Az arad csanádi vonaton tegnap délután ismét vonatösszeütközés történt. Ezuttal a világosi állomáson egy gyorsmotor belefutott az állomáson vesztegelő tehervonatba. A

megtelt motorkocsi utasai közül hat súlyosabb vagy könnyebb sérüléseket szenvedett. A vizsgálat megállapította, hogy a váltó nem volt rendben. Az aradi igazgatóság megkeresésére bizottság ment a helyszínére. Ma utazik ki a vizsgálóbíró, hogy megállapítsa a tényállást, mert ebben az évben e vonalon már több szerencsétlenség történt.

Szőkevény katonazenészek.

Zimony, szept. 21. Belgrádból, a 6 ezred zenekarából hat katonaszőkevény érkezett ide. Pancsován át szöktek Belgrádból Zimonyba. A zenészek közül csak három szerb illetőségű. Egyik közülük morva, a másik cseh s mielőtt Belgrádba a katonai zenekarhoz szegődtek, csiztrák katonai zenekarban fújták a réztrombitát. A zimonyi rendőrkapitány előtt azt vallották, hogy szökésükkel a kincésök elől menekültek. Utóutak, verték és kopáltatták őket Karmesterük még koncertezés közben is megtette azt, hogy vezényelő pálcijával az arcukra csapott és egy bankett alkalmával, amelyet a tisztikar György herceg tiszteletére adott a dirigens a cintányérral ütött fejbe egy zenészt. A szőkevény zenészeket fogva tartják.

Elégett hajó.

London, szept. 21. Eddig még meg nem erősített hírek szerint a Varata gőzös, amely kétszáz utassal és száz tengerészszel július 27-én indult el Durbanból Londonba, az elindulást követő második napon nyílt tengeren elégett. Az utasok és a tengerészek sorsáról még eddig semmi hír sem érkezett.

EGYESÜLETEK.

(Az Általános Tanító-Egyesület irodalmi estélye. Az Általános Tanító-egyesület központi járásköre f. hó 23-án, azaz holnap d. u. 6 órakor a községi polgári iskola II. emeleti helyiségében irodalmi estélyt rendez. A csütörtöki estély lesz ez évi beköszöntője a központi járáskörnek. A beköszöntő programja igen szép estélyre enged következtetni. A műsor a következő:

1. Elnöki megnyitó.
2. Élő hazai írók és műveik ismertetése. Honáth István képzőművészeti tanár, rendes tag előadása.
3. Bede Anna tartozása. Mikszáth Kálmántól. Szavalja Popity János.
4. Zenezám. Mezey Gyula tárogató szólója. Az estélyre a kör tagjain kívül vendégeket is szívesen lát a rendezőség. Belépti díj nincs. A járáskörnek itt közöljük az 1909/10. évi programját.

Októberben: Pedagógiai estély. Megoldott nevelési problémák általánosítása a szülők körében.

Novemberben: Előadás a társadalomtudományok köréből.

Januárban: Előadás a természettudományok köréből.

Márciusban: Pedagógiai estély. Az elemi és középiskolák közötti kapcsolat.

Áprilisban: Előadás a szociológia köréből.

Májusban: Földrajz-történelmi előadás kapcsolatban a nyári kirándulások utitervének elkészítésével.

SPORT.

A nagyváradai ügető versenyek.

A Biharmegyei Ügetőverseny Egyesület az idén e hó 25-én, azaz szombaton, egyes és kettős fogat versenyt rendez. A versenyekre már megtörténtek a nevezések, melyek a következők:

I. Heat verseny.

(Egyes verseny.) 1. Kiss Ernő, Csángó, 2. Nadányi Pál, Oni-Vivé, 3. Vecsey Zoltán, Ebes, 4. Vecsey Zoltán Gyémánt II.

II. Miniszteri díj

(Kettős fogatok.) 1. Bárczay Sándor, Notás és Chautense, 2. Nadányi Pál, Jüngling és Simi, 3. Vecsey Zoltán, Csalárd és Babér, 4. Zámory Mária, Sába és Pipiske, 5. Olasz Elemér, Gigi és Dodika.

IV. Nagyvárad díj.

(Kettős fogatok.) 1. Kiss Ernő, Bikfi és Buksi, 2. Nadányi Pál, Jüngling és Simi, 3. Olasz Elemér, Gigi és Dodika, 4. Telegdy József, Fátyol és Fanny.

VI. Budapesti Ügetőversenyegylet díja.

(Kettős fogatok.) 1. Bárczay Sándor, Notás és Chautense, 2. Horváth József, Edith és Baba, 3. Kiss Ernő, Bikfi és Buksi, 4. Vecsey Zoltán, Ebes és Gyémánt II, 5. Zámory Mária, Lea és Békés.

Igazságszolgáltatás.

Emberölés féltékenységből.

A két nap óta tartó esküdtzéki tárgyalás tegnap este 7 órakor ért véget. A beidézett tanúk kihallgatása után a vád és védbeszédre került a sor. Így Thury Erdre ügyész, amint *Pojnár Széver* védő beszédében ügyveztek ügyeirt, ni a vádat, illetve a vádlott ártatlanságát. Az ügyész ságo a megtorlást kért egy ember élt kioltása miatt. *Pojnár Széver* ügyvéd beszédében, mint replikájában bizonyítja, hogy védelemre jogos önvédelemből követte el a tettet. Kéri a vádlott felmentését.

Majd *Culyók Béla* elnök tartotta meg resumáját, a mert pártatlanságával s nagy jogi tudásával. Ezután verdit hozatalra vonultak ki az esküdtek s mint egy félórai tanácskozás után *Petri Gyula* reáliskolai tanár esküdt elnök hirdette ki határozatukat, mely szerint *Nagy Ferencet* halált okozott súlyos testi sértésben 7 nél több szavazattal *bűnösnek* mondonák ki. Érdekes dolog történt ezután. A kérdés-k között külön tételben volt megszövegezve, hogy vajjon jogos önvédelemből követte el a halált okozott súlyos testi sértést a vádlott? Erre az esküdtek válasza főnökük kihirdetése szerint a következő volt: *Hétnél több igen*. Tehát bűnösnek mondták ki magának a feltettnek elkövetésében. Arra a mentő kérdésre, mit a védelem állított fel, a kérdések negyedik, illetve második pontjában, hogy a vádlott *jogos önvédelemből* követte el tettet, ugy *Biróval*, mint *Tar Alberttel* szemben csak 7 nem szavazattal feleltek s az esküdt főnök úgy hirdette ki, hogy az esküdtek nemmel feleltek, noha a törvény szerint ahhoz 7 nél több nem szavazat szükséges, hogy megállapítsák a jogos önvédelem kizártsága. A törvényszék zavarosnak s ellentmondónak látva az esküdtek határozatát, új kérdőpontot szövegezett s új verdit hozatalra hívja fel az esküdteket, kik ez alkalommal már hétnél több, azaz nyolc nem szavazattal feleltek a jogos önvédelmet célzó kérdésre, minek alapján a törvényszék, mint esküdtbíró *5 évi fegyházra* ítélte a vádlottat s az okozott kár megtérítésére.

Ez a zavar ismét világosan bebizonyítja, hogy mennyire megbízhatatlan az esküdtbíró intézménye, mely egyik percben nem bűnösnek, másikkban már bűnösnek mondja ki a vádlottat. Védő persze semmisségi panasszal élt.

A tárgyalás 7 órakor este ért végei.

NYILTTÉR.

Erdő-eladás.

A nagyváradai lat. szert. Főt. Káptalan tulajdonát képező és Biharmegyében fekvő »ábriházi« 11 kat. holdas, a bagaméri u. n. »györgyéri« 16 kat. holdas, a »hegyközujlaki« 13 kat. holdas, a »krajnikfalvi« 8 kat. holdas, a »belényes-széplaki« 8 kat. holdas és az »urszádi« 44 kat. holdas, a folyó év őszén tarolás alá kerülő, egy évi erdővágásainak összes földfeletti fatömege zárt írásbeli ajánlatok útján eladatik, miért is venni szándékozók kéretnek a megajánlandó vételárnak legalább is 10⁰ -át kitevő készpénzzel, mint bánatpénzzel ellátott, saját kezüleg aláírt s kellően lepecsételt ajánlataikat a folyó évi október hó 18-ik napjának délelőtti 10 órájáig Papp Imre káptalani uradalmi főtitst kezeihez annál is inkább beadni, mert később beérkező ajánlatok figyelembe nem vétetnek. Az eladási feltételek egy példányát tartozik ajánlattevő elfogadólag aláírva ajánlatához csatolni, — ezen feltételek alól-írottnál bármikor beszerezhetők.

Kelt Nagyváradon, 1909. évi szeptember hó 18-án.

Török László s. k.,

káptalani erdőmester.

(Utánnymás nem díjaztatik.)

KÖZGAZDASÁG.

Budapesti tőzsdetudósítások.

A gabonatőzsde határidői.

Budapest, szeptember 21.

— Délután 4 órakor. —

Buza május 1909. 50 kilogrammonként	14.35
Buza októberre	13.97
Buza ápr.	11.80
Rozs okt.	10.29
Zab májusra	—
Zab októberre	7.78
Tengeri máj. 1909	7.86
Tengeri jul.	8.05
Tengeri májusra 1910.	7.24

Értékdőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Oszták hitelbank részvény	634.—
Oszták magyar államvasuti részvény	736.75
Leszámitoló bank	482.—
Rimamurányi	572.—
Oszták-m. államvasuti részv.	697.50
Közuti vasut	552.—
Városi villamos vasut	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1909. szept. 21.	
Magyar arany járadék 4 szaz.	111.50
Magyar koronajáradék 4 szaz.	93.25
Magyar koronajáradék	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	95.50
Oszták járadék papirban	186.—
Oszták járadék ezüstben	145.—
Oszták járadék aranyban	97.25
Oszták korona járadék	99.—
1860. oszt. államsorsjegyek	116.50

Oszták magyar bankrészvény	—	197.50
Magyar hitelbank-részvény	—	150.25
Oszták hitelbank-részvény	—	730.—
Magyar hitelrészvény	—	748.—
London vista	—	631.50
Páris vista	—	689.50
20 frankos (Napoleon)der)	—	19.02
Német birodalmi márka	—	117.56
20 márkás arany	—	23.51
Magyar nyeresemény sorsjegy kölcsön	—	93.96
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	90.40

REGÉNYCSARNOK.

HUSSON ORVOS.

REGÉNY

Írta: Charles Masset.

Fordította: Sz. I.

(Folytatás.)

36

— Ime fogja, mondá a leány Sainte-Marie felé nyujtva rózsáját; mivel nem ismeri a színek összhangzatát, most mindjárt megkezdjük az első leckét.

Sainte-Marie a rózsát erőltetve, bizalmatlankodva fogadta el; szinte azt mondta volna az ember, hogy félt kezével érinteni Fontenille kisasszony ujjait.

— És most, tolytatá a leány, tegye a rózsát gomblyukába; majd meglátja, mily szép az összhang a fekete és a piros szín között. Egyik a másikat élesíti.

Sainte-Marie engedelmeskedett, de igen ügyetlen módon, s oly ideges reszketéssel, hogy a rózsza szára letörött, s a rózsza a földre esett.

— Ön ügyetlen; mondá a fiatal leány s kedvetlen mozdulattal felemelkedett helyéről.

Sainte Marie kihajolt, hogy felemelje a rózsát, melyet egy pillanatig ujjai közt forgatott, míg tekintete zavartan es félénken Fontenille kisasszonyon függött, mintha kerdeni akarná, mit tegyen már most a száráról megfosztott virággal?

— Adja ide! — mondá a leány szárazon. És csaknem kirántva kezéből a rózsát, azt kidobta az ablakon és méltóságtejesen távozott anélkül, hogy tekintete érdemesitene Saint-Marier, ki megdöbbenve, mozdulatlanul állott az elhagyatott pamlag előtt.

— A patvarba! — mondá Kőrinc, itt az ideje, hogy elhagyjam rejtekeimet, ha nem akarom, hogy a kémkedés vétségében rajta kapjanak.

A tasor felé vette útját, keresztatyját keresve. Alig tett husz lépést, a virággyak szegélyeit horzsoló ruha suhogását ballotta és az ösvény kanyarulatánál szemlől-szemben állott Fontenille kisasszonnyal.

Az ifju leány csudálkozva tekintett nagy szemével a szép legényre, ki utazóruhát viselt s egyik kezében virágcsokrot tartott, a másikkal kalapot emelt. Megkérdezte tőle, hol találhatja Rosiérés urat.

— Majd megmutatom uram, — válaszolá a leány könnyed fejhajtással — csak kövessen.

Lőrinc vigan követte csinos vezetőjét, ki nek világos mousseline-ruhája úgy hullámozott, mint a szürkület finom ködfátyola. Egy lugashoz ért k, melyben a marquis és vendégei az est friss levegőjét élvezték. Fontenille kisasszony hirtelen félcseszökött és feltárta az imént érkeztet a meglepitt társaság előtt.

— Lőrinc! — kiáltá a marquis, keresztfiát felismerve, — te vagy az fiam? ... Nem vártalak ily korán!

(Folyt. köv.)

A szerkesztőjét felajánló

Dr. VUOSKICS GYULA.

Apró hirdetések

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűből 8 fillér
A legkisebb hirdetés 40 fillér

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban: Szilágy
 — Dezső-utca 5. sz. alatt. Telefon szám 263. —

Kepes Elek

orvosi kötszerész és kez-
 tyűs, Nagyváradi, Sas-szál-
 loda. (Passage.) Készítik
 saját műhelyben a leg-
 komplikáltabb sérvekre ki-
 tűnő sérvköteket továbbá
 háskötőket, gummi haris-
 nyákat, egyenes tartókat,
 betegápolási cikkeket és
 minden e szakmába vágó
 munkáit a legjutányosabb
 árban, jótállás mellett. —
 Szarvasbőr-lepedőket és
 vánkókat, valamint min-
 dennemű másféle szarvas-
 bőr-munkákat is készítenek a

legjobb kivitelben. Készítik
 tisztítást és mindennemű

MOSKOVITS

anatomiai cipők a leg-
 jobbak.

Legszebb

kivitelű nyomtatványokat
 a Szent László-nyomda ké-
 szít. Nagyváradi, Szilágyi
 Dezső-utca.

Háziasszony

segítségére helybeli keresz-
 tény uri családhoz intelli-
 gensőbb nő kerestetik.

A „Nagyváradai Első Kölcsönző és Takarékszövetkezet”

f. év július hó 1-én Nagyvá-
 radon, a Bémer-téri Poyár-
 ház I. emeletén

megkezdte működését és megnyitotta

első 3 és 6 éves évtársulatait.

Az igazgatóság felhívja a város és vármegye
 közönségét a szövetkezet kötelékébe való belépésre.

A Nagyváradai Első Kölcsönző és Takaré-
 szövetkezetbe beléphet mindenki, a ki magát heti
 1 koronás törzsbetéttel fizetésére kötelezi. Minden
 tag több törzsbetéttel is jegyezhet.

A „Nagyváradai Első Kölcsönző és Takarékszö-
 vetkezet” tagjainak heti befizetéseikkel kamatozó
 tőkét gyűjt tagjainak, a belépéskor előnyös kölcsö-
 nököt nyújt, kezesség mellett kötelezvény vagy
 váltóra, ingatlanokra betáblázás mellett.

Ezen kölcsönök a heti befizetéseikkel, melyek
 a befizetőnek kama toznak, fizethetők vissza a
 3 vagy 6 év időtartam alatt.

A befizetett törzsbetétek részesednek a szö-
 vetkezet tiszta jövedelmében.

Beiratkozások és befizetések a szövetkezet
 Bémer téri helyiségében teljesíthetők

Az igazgatóság.

Kecskeméthy István

etterme, sörccsarnoka, kavéháza, legszebb
 kerthelyisége **NAGYVÁRAD, KERT-UTCA.**

Naponta frissen csapolt sör, saját termésű
 :: tisztán kezelt hegyi borok ::

Társas ebédek, vacsorák, vagy lakomák
 étlap szerint, vagy megállapított árak mel-
 :: lett elfogadtatnak. ::

Abonensek elfogadtatnak mérsékelt árak
 :: mellett ::

*Egyben van szerencsém a vidéki
 utazó közönség szíves figyelmét
 felhívni, hogy vendég szobáimat
 ujonnan berendeztem és tisztán-
 artására különös gondot fordít-
 tok. Ugyisint a szállóhely olcsó
 ár mellett szíves rendelkezésre áll.*

*Hol szórakozunk esténként? csak is a
 NEMZETI SZALLODA hűvös és kel-
 lemes kerthelyiségében, hol minden este
 mozgófénykép előadások tartatnak ci-
 gány zene mellett. Minden második
 nap teljesen új műsor.*

Számos látogatást kér tisztelettel

KECSKEMÉTHY ISTVÁN

a Nemzeti Szálloda bérlelője.

A Biharmegyei Takarékpénztár

zálogháza

6 hó folyamán árverést tart.

Kéretnek a felek zálogjogyeik rendezésére.

Tisztelettel tudatjuk, hogy az
 élesdi erdőseinkben

termelt tűzifa szállítását és eladását

■ ■ megkeztük ■ ■

s ajánljuk vagononként

■ és méterenként ■

I-ső osztályu

≡ **bükkhasáb tűzifánkat** ≡

házhoz is szállítva

Nagyobb vételnél megfelelő árendemény!

Rendeléseket kérjük Központi
 irodánkhoz (Uri-utca 3 sz.)
 és **Friedl és Társához** Te-
 leky-u. 16. **Telefon 914.**

Telefon 814.

Élesdi Erdőipar és Koepfer-rendszerű
 Fatelítő r.-t Nagyváradon.

Közgazdasági Bank Részv.-társ.
Nagyvárad, Teleky-utca 10 szám.

Telefon 742 sz. Postatakarékpénztár 20161 sz.

Betétek után tiszta

5%

kamatot fizet.

A Nagyváradai Hitelbank Részvény-
 társaság

Üzlet helyiségét

1909. május hó 5-én a **Szent László-
 tér és Zöldfa utca** sarkán levő **Deutsch
 K. I.-féle** ház emeleti helyiségébe he-
 lyezte át.

Bejárat a Zöldfa-utcai részen.

S Z O L I D

B U T O R O K B A N

alkalmi bevaráslás eszközölhető, különösen menyasszonyi berendezésekben a Fekete Sas palotában (a Szent
 :: László-téri oldalon) hol a legmodernebb háló-, ebédlő- uri-szobák, szalon-berendezések, vas- és rézbutorok ::

mélyen leszállított árak mellett adatnak el.

Heiman Lipót és Társa

női és leány gyermek felöltők, gallérok, szücs és szörme-árak áruháza

==== **Nagyvárad, Zöldfa-utca 25.** =====

Telefonszám 243. _____

Telefonszám 243.

**Az őszi ujdonságok és modellek
megérkeztek.**

JÓBUTÓR

jutányos árban

REISZ MIKSA

=====
Békéscsaba. **butorgyárában** =====
Nagyvárad.